

եւ գործարդեան իսկ փեռնոյն միջոցին կը կատարուին: Էին դպրոցի տեղւոյ վրայ ի բարձրագոյն Տոյակապ, վարչակարգ եւ ամբարտաւան չէնք մի, արծաթի ծնունդ զայն կառուցանող զեմ՝ Անճառարուն ծանօտ եւ առատաձեռնութեան, իսկ իւր այլ ծածուկ կամ յայտնի բարեգործութիւնքն այնքան բազմադիմի եւ բազմազան են որ մի առ մի թեմէլ անշուշտ է: Աստուղ ենք համարեալ բոլը թէ իւրեքանիւր օր տրեւն չէր խոտարնք ի մուտա առանց այս նշանակող Անճառարունը իւր արեւելեան թիւնքներէն: Կը բաւէ միայն ըսել՝ թէ չկար հանրագոյրին կարեւորութիւն ունեցող որ եւ ձեռնարկ, թէ աստ ի Գլխաւոր եւ թէ արտադր, կենդանի կամ գաւառաց մէջ, ուր չէրէր Ղորին Ղեմաւութեան գործնական մեծագործ օժանդակութիւնը:

Իսկ ինքն իսկ, Տեառք, քանի՜ շնորհապարտ եմ Ղեմաւութեան Հանգուցելոյն: Չի երբեք ասորի յաւաք երբ զմեզակ հիւանդութեան մի ըսող գտնելու համար ի վիճեան անցնիլ տարկուեցայ, զայս բարձրանալու գործ կատարելու կարող եղաւ գրեթէ մի միայն այս Ղեմաւ, Բարեբարեան իշխանական առաւանձնութեան շնորհիւ:

Ղեմաւ գտնուած ժամանակն երբ իմացայ թէ Ղեմաւ, Հանգուցեան ձեռնարկած էր Ս. Պետրոսեան վարժարանի ի հիմանց նորոգութեան գրեցի առ ինքն այսպէս՝ «Ղեմաւյուք Տէր: Չէր Ղեմաւութեան համար մեր գոնեաներն այլ եւս սպառնալու, եւ սակայն Չէր ի հանդէս բերած հանրագուտ բարեգործութիւնք անպատշաճի կը թուին: Ինչիւ թէ արդեաւ ինքն նաեւ Չէր Ղեմաւութեան թանկացին կենաց օրերն: Այսպէս Կը խոսէին եւ կը գրէին եւ, ինչպէս նաեւ ասորկոյն չուէր՝ թէ ամեն հաւատք, ինչո՞ք եւ զգացում թանկացող անմեղ առ այսպէս եւ իտիջին: Բայց, արեւոյ, մասնաւորապէս եւ ընդհանր եւ ամեն արգելքներն, թշուառաց եւ առաւելոց արեւունանց մարդկաներն չլքեցին գիմադրել Ղորին Ղեմաւութեան օրոքն մէջ որդեգրած հիւանդութեան, որ անգագլն այլ յարատեւ կորցրել լուրեւանելով իւր աւերել գործն գոգցեա անխնայութիւն մէջ մայրապէջ զայս Տոյակապ Անճառարունին:

Ապառ, բիւր փառոս, այսպիսի Տոյակապ Անճառարունին մի, ընդհանր եւ շայտ ցործանող պարծանք եղող այս մեծանուն Բարեբարն ոչ եւս է: Հաւատեալ, բարեբարին, արդեան եւ թշուառն հաւատարմութեան կարողութեան եւ կ'ողջանայ այս արդեւորք եւ անգարանելի կորուստ . . . Բայց ոչ Ղեմաւյուք Եզդիստեան Ի. Բ. Ս. Գործարարն անգարանելի կորուստ է: Սպասեալու եւ կատարեալ մարդ իւր անունն եւ ինքզինքն անհասցեցելէ նոյն իսկ իւր կենդանութեան ժամանակ: Դրա ի հանդէս բերած լեւնող մեծագործութիւնք գարտնք ի դարս եւ քան զմեզ շատ աւելի զբարս եւ ճարտասան կերպով պիտի յօրինեն իրեն արժանի ներգործներ: Դա կ'ապրի եւ պիտի ապրի յաւերժ հաւատք, ինչո՞ք եւ զգացում թանկացող ամեն Հայու օրոքն մէջ: Դրա անունն աղքատին եւ թշուառին օրհնութեանց եւ շնորհակալաց միմանջեանով պիտի յիշատակուի եւ արգեն իսկ անցած է ի շարս աղջկային Տոյակապ Բարեբարաց Պեղեան, Աղաքեանց, Տաւան, Սուրառեան եւ Ռաֆայելեան, եւ օրոք մէջ իրաւամբ առաջնակարգ տեղին գրաւած է իւր սակաւատեւ կենաց մէջ ի հանդէս բերած անհամեմատ մեծագործութեանը:

Ձիւնունիս, 23 Դեկ. 1887: Գ. ՆՇԵՄ ՄԻՐԱՅ

ՔՐԱԿՔԵՐԵՆ ՏԵՄԱՐԱՐԻՆ

Այս ամիս հաղորդելի քաղաքական կարեւոր լոբը չկան. վրաս զի գրեթէ ամէն տէրութեանց խորհրդանոցներն իրենց նոր տարւոյ նախագետան օրերը կը վայելէին, եւ հազիւ ամիսոյ վերջերը դարձեալ գումարեան:

Գերմանիոյ խորհրդանոցը զբաղուած է դարձեալ նոր զինուորական օրէնքներով, եւ կը կարծուի որ մօ-

տերս պատերազմական նպատակաւ մեծ փոխառութիւն պիտի ընայ:

Աստուղը - Հոնգարիոյ կառավարութիւնը խորհրդանոցներէ թողտուութիւն կը ինդուրն, որ պահեստի զօրքերը մէջ չառաքեալն համար ի գէլ կռիւն, որպէս զի Մանիլէի բարեկամը շինուած նոր իրացանքները գործածելու մէջ վարժին:

Գաղղիոյ իտալիոյ հետ զննելու վարժապետութեան դաշնաց մէջ չկարող միաբանել, անոր համար իւր պատգամաւորներն իսկոյն յետո կոչեն:

Սերպիոյ համար նոր տարին Արմատական պաշտօնարան մը ծնաւ Կրուիչ ռաշառեմէն գաւերիցութեամբ, վրան զի Ռոսիոյի Ազատամիտ կուսակցութիւնը Արմատականաց հետ չկրցաւ միաբանել, մասնաւոր թէ Արմատականը տեղոյ ընկալով քանակաւորներն որ Ազատամիտները իրաւարին եւ վարչութեան ղեկն Սերմատականաց թողուին:

Պուլկարիոյ փիման իւր կարծեալ թէ անորոշութեան դատաւարարուածն պէս մնացած է: Պուլկար, կ'ըրեալ թէ իրենց այժմեան փիմանի վրայ ընդհանրապէս զո՞ն են. սակայն փորքին ապստամբական խռովութիւնը միշտ անպակաս են, եւ շատ մը լրագրող իրենց սպառնալիքներն ինչ դադրել:

«Գաւերազմ» պիտի ծագի թէ ոչ: Այս է օրուան ընթացքը: Որ եւ է լրագրի ձեռք անունքն եւ թերթներն, եւ կարգաբեր այս կամ այն վեհապետին կամ Զաղաքագրի իտեղ, որուն վրայ իմեցողք մեկնութիւններ կու տան եւ թերթերը պատերազմին կամ խաղաղութեան իտեղներն երեք զեքն չեն ընկար: Այս է լրագրաց ընդհանուր բովանդակութիւնը: Սակայն չենք վարանիր հաստատուել, թէ ընդհանուր մարդկութիւնն իսկ ուրիշ նշանակութիւն իտալիկութիւն չունին, բայց թէ պատերազմ պիտի ծագի թէ ոչ: Այս է վարժապետաց, այս՝ արուեստագետաց, այս՝ մտորաց եւ այս՝ որդւոց իտալիկութիւնը: Բայց ճշմարիտ ու վճարական պատասխան ոչ ոք կրնայ տալ: Ո՞չ վեհապետը, ոչ քաղաքագրը, ոչ ղեկավարագրը, միով բանին ոչ որ գիտէ թէ այժմեան անորոշ դրութեան վախճանն յինչ պիտի յանգնի:

Յարմար չէ, որ մարդկութիւնն իւր մտադրութեան գլխաւոր առարկան զայս ըրած է: Դրամական փիմակ տէրութեանց եւ ազգաց, վարժապետան անորոշութեան արուեստը կը կրնայ այս յուսանալական անորոշութեան հեծիւ մաշել լծին ներքեւ: Սակայն եւ այնպէս տիեզերաց պատրաստ ընդհանուր փիմակն այնպէս է, ինչպէս աստի թրու երեք ամիս յառաջ:

Այո, Պիմարը իշխանի պէս քաղաքագետ մը կ'ըսէ թէ յուսանց որ երկու կամ երեք տարի խաղաղութիւնն ունենանք. բայց կը յաւելու, թէ 1870-ին համար ալ այսպէս կը խոստանալու, սակայն ղեկերը ղեկառուակը բերին: Նմանապէս վեհապետը իրենց գահաձեռնին եւ այլ առթից մէջ յոյս եւ քաղաքի կու տան, թէ խաղաղութիւնը պիտի պահպանուի եւ թէ իրենց ամէն ծագով պիտի շարունակուի պահպանուի, սակայն ոչ որ կը նամարձակի հաստատուել, թէ խաղաղութեան վրդովման պատճառները փարատած են եւ թէ ոչ եւս երկու կամ առիթ կայ պատերազմին:

Այս է փիմակ պատրաստ քաղաքական դրութեան տիեզերաց. բայց այսու ամենամիտ մնաց միշտ այն մտաց վրայ ենք, թէ վեհապետ ու քաղաքագետ վերջապէս նայար ու միջոց գտնել պիտի շարունակ այս անհանդի դրութեան վերջ տալու:

ՀԱՐՏԱՐԱՐԱՅԻՆ ԵՒ ՊԱՏԵՐԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԽՐԱԿՔԵՐԵՆ

Հ. ԻՆՇԵՆԵՆԻՆ Կ. ՊԱՐՈՆՆԻ

ՎԻՆԵՆԱ, ՄԻՒՐԻՐԵՆԻՆԱ ՏՊԱՐԱՆ (W. HEINRICH)